

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра нової та новітньої історії України

«Затверджую»
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.
2016 р.

ПАМ'ЯТКООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ У XX–XXI СТ.

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

підготовки магістра
спеціальності 8.02030201 «Історія»

Робоча програма навчальної дисципліни «Пам'яткоохоронна діяльність в Україні у XX–XXI ст.» для студентів за спеціальністю 8.02030201 «Історія» «___» _____, 2016 р. – 21 с.

Розробники: Гаврилюк О. Н., доцент кафедри нової та новітньої історії України, канд. іст. наук.

Рецензент: Бондаренко Г. В., завідувач кафедри документознавства і музейної справи, канд. іст. наук, професор.

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри нової та новітньої історії України

протокол № _____ від _____ р.

Завідувач кафедри: _____ (проф. Баран В. К.)

**Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією історичного факультету**

протокол № ____ від ____ . ____ . 2016 р.

Голова науково-методичної
комісії факультету (інституту) _____ (Денисюк В. І.).

**Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету**

протокол № ____ від ____ . ____ . 2016 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Пам’яткоохоронна діяльність в Україні у XX–XXI ст.” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 8.02030201 “Історія”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є комплекс заходів по охороні і збереженню культурної спадщини України, діяльність громадських товариств у XIX–XX ст., спрямована на проведення обліку, захисту, реставрації об’єктів української культурної спадщини.

Міждисциплінарні зв’язки: з суспільними та гуманітарними науками. Проблематика курсу пов’язана міждисциплінарними зв’язками з археологією, історією Волині та України, спеціальними історичними дисциплінами, краєзнавством, музеєзнавством.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Історичний нарис пам’яткоохоронної справи в Україні.
2. Правова охорона культурної спадщини в незалежній Україні.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 5	0203 «Гуманітарні науки»	вибіркова
Модулів 3	Спеціальність 8.02010301 «Музейна справа та охорона пам’яток історії та культури»	Рік підготовки 5
Змістових модулів 2		Семестр 10
ІНДЗ: є		Лекції 26 год.
Загальна кількість годин 150		Практичні (семінари) 26 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних 3 консультацій 0,4 самостійної роботи 5	Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр	Самостійна робота 90 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Пам’яткоохоронна діяльність в Україні у XX – XXI ст.” є формування у студентів системних знань про історію вивчення, збереження та дослідження усіх видів пам’яток на теренах України впродовж різних історичних періодів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Пам’яткоохоронна діяльність в Україні у XX–XXI ст.” є забезпечення формування у студентів знання про пам’яткознавство України як

наукової дисципліни, розгляд теоретичних основ пам'яткознавства, історії та практики пам'яткознавства в Україні; сприяння засвоєнню студентами теоретичного інструментарію пам'яткознавства, вироблення у них вміння застосовувати його на практиці, як вагомої умови піднесення ефективності роботи щодо вивчення, збереження й охорони культурної спадщини.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- джерельну базу пам'яткознавства України;
- еволюцію концептуальних підходів до основних понять дисципліни;
- термінологію дисципліни;
- класифікацію пам'яток;
- історію пам'яткознавства України;
- характер діяльності пам'яткознавчих осередків;
- технічні аспекти охорони пам'яток тощо.

уміти:

- володіти термінологічним апаратом дисципліни;
- користуватись джерелами пам'яткознавства;
- класифікувати пам'ятки;
- користуватись пам'яткоохоронною документацією;
- застосовувати знання з курсу на практиці для вивчення, збереження і охорони пам'яток.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Історичний нарис пам'яткоохоронної справи в Україні

Тема 1. Історіографія та джерела до курсу “Пам'яткоохоронна діяльність в Україні у XX–XXI ст.”

Предмет і завдання курсу. Основні поняття: пам'яткознавство, пам'ятка, рухома і нерухома пам'ятка, пам'ятка загальнонаціонального та місцевого значення, культурна спадщина тощо. Класифікація пам'яток. Стан наукової розробки теми у вітчизняній та зарубіжних історіографії. Внесок українських вчених у становлення пам'яткознавства як наукової дисципліни. Джерельні матеріали архівів України, Російської Федерації та Республіки Польща про пам'яткознавство України.

Тема 2. Поняття, завдання і напрями пам'яткоохоронної діяльності

Дефініція понять: “об’єкт культурної спадщини”, “пам'яткоохоронна діяльність”, “пам'яткознавча діяльність”, “збереження об’єктів культурної спадщини”, “охорона об’єктів

культурної спадщини” тощо. Завдання державної системи охорони культурної спадщини. Реставрація пам’яток як визначальний пам’яткоохоронний захід: визначення поняття та практика. Використання об’єктів культурної спадщини. Музеїфікація пам’яток.

Тема 3. Пам’яткознавча і пам’яткоохоронна діяльність на українських землях у XIX ст.

Зародження пам’яткознавчої діяльності. Поняття історичної пам’ятки в російському пам’яткознавстві XIX – початку XX століть. Заснування науково-громадських осередків Російської імперії. Питання охорони історичних пам’яток у діяльності державних установ і громадських організацій в Російській імперії (друга половина XIX – початок XX ст.). Проблеми у здійсненні пам’яткознавчої та пам’яткоохоронної роботи в самодержавній Росії. Дискусія щодо змісту “пам’ятка старовини”.

Тема 4. Правові документи щодо розвитку історичного пам’яткознавства в Російській імперії XIX – початку XX ст.

Законодавчі установи Російської імперії: Міністерство внутрішніх справ, Синод. Розробка законодавчих документів стосовно охорони історичних пам’яток в Російській імперії (друга половина XIX – початок XX ст.). Документи пам’яткознавчого характеру. Російське законодавство першої половини XIX ст. про охорону пам’яток світської та церковної старовини. Російське законодавство про світські і церковні пам’ятки другої половини XIX – початку XX ст. Формування документально-археографічної бази історичного волинезнавства.

Тема 5. Становлення та розвиток історичного пам’яткознавства Волині у XIX – поч. XX ст.

Волинська губернія у XIX ст. Формування зацікавленості громадськості старожитностями Волинського регіону. Перші відомості пам’яткознавчого характеру про регіон (історико-статистичні описи, нариси, часописи тощо). Громадські пам’яткознавчі установи та товариства Волині. Волинь у дослідженнях Київської археографічної комісії (40–50-ті роки XIX ст.). Заходи Московського Археологічного товариства з вивчення та збереження волинських пам’яток. Історичне товариство імені Нестора-літописця. Волинезнавчі студії часопису “Чтения в Историческом обществе Нестора-летописца”. Вивчення й збереження волинських старожитностей Київським товариством охорони пам’яток старовини і мистецтва.

Тема 6. Зміни в історичному пам’яткознавстві Волині у другій половині XIX – початку XX ст.

Зародження краєзнавчо-екскурсійного руху на Волині. Експедиція М. Іванишева на Волинь у 1852 р. Діяльність Волинського губернського статистичного комітету у пам’яткоохоронній сфері. Утворення та напрями роботи товариства дослідників Волині. Питання збереження пам’яток старовини на сторінках “Волынских губернских ведомостей”,

“Вестника Западной России”, “Волинских епархиальных ведомостей” та інших спеціальних видань. Утворення та діяльність регіональних краєзнавчих осередків. Історичні розвідки учасників музейного будівництва на Волині другої половини XIX – початку XX ст. Церковні музейні заклади та церковно-археологічні товариства. Місце парафіяльних священиків XIX ст. у вивчення історії Волині. Волинське церковно-археологічне товариство в історичних дослідженнях краю кінця XIX – початку XX ст. Православні церковні братства Волині. Виявлення й збір музеями Волині пам’яток старовини (Наукові експедиції (екскурсії)). Музей Житомирської публічної бібліотеки. Діяльність барона Ф. Штенгеля. Городоцький музей у краєзнавчих дослідженнях Волині. Давньосховища як заклади музейного типу (1880–1890 рр.).

Тема 7. Доля українських пам’яток на зламі епох

Формування засад охорони рухомих пам’яток історії та культури України наприкінці XIX – на початку XX ст. Становлення національних форм музейництва. Формування провідних профільних музеїв. Розробка питань збереження документальних пам’яток. Теоретико-правові питання збереження культурної спадщини у діяльності пам’яткоохоронних громадських структур в Україні на зламі XIX – XX ст. Перші спроби створення державних органів охорони пам’яток в Україні у період революції 1917–1919 рр. Повернення з Росії української історико-культурної спадщини у 1918 р. Пам’яткоохоронна діяльність національних українських урядів у 1917–1921 рр.

Тема 8. Пам’яткоохоронна діяльність в Україні у 1920–1950-х рр.

Радянське законодавство 1920-1930-х рр. про охорону пам’яток. Роль історичних комісій ВУАН у розвитку українського пам’яткознавства у 1920-х–1930-х рр. Діяльність етнографічної комісії ВУАН. Розвиток історичних комісій ВУАН у розвитку українського пам’яткознавства у 1920-х–1930-х рр. Основні напрямки пам’яткоохоронної діяльності громадських об’єднань і товариств до Другої світової війни. Пам’яткознавча і пам’яткоохоронна діяльність у західноукраїнських землях у міжвоєнний період. Доля української історико-культурної спадщини у період Другої світової війни.

Тема 9. Пам’яткознавство в Україні у 1950–1980-х рр.

Паспортизація пам’яток України у 1960-х рр. Участь України у міжнародних заходах щодо збереження культурної спадщини. Актуалізація на поч. 1960-х рр. створення розгалуженої мережі музейних закладів. Підготовка Зводу пам’яток України. Діяльність Українського товариства охорони пам’яток історії та культури в др. пол. 1960-х – 1980-х рр. Започатковані часописом УТОПІК “Пам’ятки України” програми: “Забуті могили”, “Фортці України”, “Шевченківські місця в Україні”.

Тема 10. Сучасна пам'яткоохоронна діяльність

Створення та діяльність Центру пам'яткознавства України. Діяльність сучасних пам'яткоохоронних органів та громадських організацій. Діяльність Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (1990-ті роки – початок XXI ст.). Загальні проблеми пам'яткоохоронної роботи в Україні. Проблема розшуку та повернення історико-культурних пам'яток в Україну. Проблема реставрації та консервації історико-культурних пам'яток. Сучасна пам'яткознавча діяльність музейних закладів. Внесок вищих навчальних закладів України у розвиток пам'яткознавства. Роль бібліотек і архівів у системі охорони та збереження пам'яток. Перспективи розвитку української пам'яткознавчої науки.

Змістовий модуль 2.

Правова охорона культурної спадщини в незалежній Україні

Тема 11. Національні законодавчі та нормативні акти з охорони української культурної спадщини

Правовий статус пам'яток в Україні. Закони України щодо збереження культурної-спадщини: “Основи законодавства про культуру” (1992 р.), “Про національний архівний фонд та архівні установи” (1993 р.), “Про музеї та музейну справу” (1995 р.), “Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей” (1999 р.), “Про охорону культурної спадщини” (2000 р.), “Про охорону археологічної спадщини” (2004 р.), “Про утворення Державної служби охорони культурної спадщини” (2002 р.) тощо. Державний реєстр нерухомих пам'яток.

Тема 12. Міжнародні правові документи з охорони пам'яток

Міжнародні законодавчі та нормативні акти з охорони культурної спадщини: “Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту” (1954 р.), “Рекомендації про збереження краси та характеру ландшафтів і місць” (1962 р.), “Міжнародна хартія з охорони та реставрації нерухомих пам'яток і визначних місць” (Венеціанська хартія) (1964 р.), “Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини” (1972 р.), “Рекомендація про міжнародний обмін культурними цінностями” (1976 р.), “Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини” (1992 р.), “Конвенція про охорону підводної культурної спадщини” (2001 р.), “Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини” (2003 р.) та ін. Діяльність міжнародних організацій у сфері охорони світової культурної спадщини: ЮНЕСКО, ICOM (Міжнародна рада музеїв), ICOMOS (Міжнародна рада з питань пам'яток і визначних місць), ICCROM (Міжнародний центр досліджень у галузі охорони та реставрації культурних цінностей).

Тема 13. Центральні органи управління культурною спадщиною в Україні

Державна система охорони пам'яток історії та культури в Україні. Діяльність центральних органів управління у сфері охорони української культурної спадщини: Кабінету Міністрів України (Міністерства культури України; Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України; Міністерства юстиції; Міністерства екології та природних ресурсів України; Міністерства аграрної політики та продовольства України), Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної прикордонної служби України.

Тема 14. Система регіонального управління культурною спадщиною в Україні

Роль місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у здійсненні державного контролю щодо забезпечення охорони пам'яток української культурної спадщини. Особливості регіональної політики окремих областей у сфері охорони культурної спадщини. Практика пам'яткоохоронної діяльності окремих спеціально уповноважених органів з охорони культурної спадщини. Державні пам'яткоохоронні програми.

Тема 15. “Звід пам'яток історії та культури України” – державний проект із підготовки багатотомного енциклопедичного видання та основа складання державного реєстру пам'яток історії та культури України

Укази Президентів України з питань підготовки Зводу. Указ Президента України “Про забезпечення підготовки і випуску багатотомного енциклопедичного видання “Звід пам'яток історії та культури України”. Акти Кабінету Міністрів України з питань підготовки Зводу. Організаційні проблеми підготовки Зводу. Наукові засади підготовки Зводу. Робота місцевих редколегій по підготовці Зводу. Опубліковані матеріали Зводу. Перспективи видання “Зводу пам'яток історії та культури України”.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	У тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Консультації	Сам. Роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Історичний нарис пам'яткоохоронної справи в Україні							
Тема 1. Історіографія та джерела до курсу “Пам'яткоохоронна діяльність в Україні у XX–XXI ст.”	9	2			1	6	
Тема 2. Поняття, завдання і напрями пам'яткоохоронної діяльності	9	2			1	6	
Тема 3. Пам'яткознавча і пам'яткоохоронна діяльність на українських землях у XIX ст.	8		2			6	
Тема 4. Правові документи щодо розвитку історичного пам'яткознавства в Російській імперії XIX – початку XX ст.	9	2			1	6	
Тема 5. Становлення та розвиток історичного пам'яткознавства Волині у XIX – поч. XX ст.	12	2	4			6	
Тема 6. Зміни в історичному пам'яткознавстві Волині у другій половині XIX – початку XX ст.	10		4			6	
Тема 7. Доля українських пам'яток на зламі епох	9	2			1	6	
Тема 8. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні у 1920–1950-х рр.	10	2	2			6	
Тема 9. Пам'яткознавство в Україні у 1950–1980-х рр.	8	2				6	
Тема 10. Сучасна пам'яткоохоронна діяльність	13	2	4		1	6	
Разом за змістовим модулем 1	97	16	16		5	60	
Змістовий модуль 2. Правова охорона культурної спадщини в незалежній Україні							
Тема 11. Національні законодавчі та нормативні акти з охорони української культурної спадщини	11	2	2		1	6	
Тема 12. Міжнародні правові документи з охорони пам'яток	10	2	2			6	
Тема 13. Центральні органи управління культурною спадщиною в Україні	11	2	2		1	6	

Тема 14. Система регіонального управління культурною спадщиною в Україні	11	2	2		1	6	
Тема 15. “Звід пам’яток історії та культури України” – державний проект із підготовки багатотомного енциклопедичного видання та основа складання державного реєстру пам’яток історії та культури України	10	2	2			6	
Разом за змістовим модулем 2	53	10	10		3	30	
Усього годин	150	26	26		8	90	

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 3. Пам’яtkознавча і пам’яtkоохоронна діяльність на українських землях у ХІХ ст. 1. Зародження пам’яtkознавчої діяльності. 2. Поняття історичної пам’ятки в російському пам’яtkознавстві ХІХ – початку ХХ ст. Дискусія щодо змісту “пам’ятка старовини”. 3. Діяльності державних установ і громадських організацій в Російській імперії (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) у сфері охорони історичних пам’яток. 4. Проблеми у здійсненні пам’яtkознавчої та пам’яtkоохоронної роботи в самодержавній Росії.	2
2	Тема 5. Становлення та розвиток історичного пам’яtkознавства Волині у ХІХ–ХХ ст. 1. Перші відомості пам’яtkознавчого характеру про Волинський регіон у ХІХ ст. (історико-статистичні описи, нариси, часописи тощо). 2. Роль громадських пам’яtkознавчих установ та товариств у сфері дослідження та збереження культурної спадщини: а) діяльність Київської археографічної комісії у вивченні та збереженні українських пам’яток (середина ХІХ ст. – поч. ХХ ст.); б) заходи Московського Археологічного товариства з вивчення та збереження пам’яток старовини (др. пол. ХІХ – поч. ХХ ст.); в) археологічні з’їзди другої половини ХІХ – початку ХХ ст. і їх роль в активізації пам’яtkоохоронної діяльності; г) діяльність Історичного товариства імені Нестора-літописця. Волинезнавчі студії часопису “Чтения в Историческом обществе Нестора-летописца”; д) діяльність Київського товариства охорони пам’яток старовини і мистецтва на початку ХХ ст. та його роль у вивченні й збереженні волинських старожитностей.	4
3	Тема 6. Зміни в історичному пам’яtkознавстві Волині у другій половині ХІХ – початку ХХ ст. 1. Зародження краєзнавчо-екскурсійного руху на Волині. 2. Експедиція М. Іванишева на Волинь у 1852 р. 3. Перші дослідники археографічних та історичних пам’яток міста Володимира-Волинського.	4

	4. Діяльність Волинського губернського статистичного комітету у пам'яткоохоронній сфері. 5. Утворення та напрями роботи товариства дослідників Волині. 6. Питання збереження пам'яток старовини на сторінках „Волинских губернских ведомостей”, „Вестника Западной России”, „Волинских епархиальных ведомостей” та інших спеціальних видань.	
4	Тема 8. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні у 1920–1950-х рр. 1. Радянське законодавство 1920-1930-х рр. про охорону пам'яток. 2. Роль історичних комісій ВУАН у розвитку українського пам'яткознавства у 1920-х–1930-х рр. 3. Основні напрямки пам'яткоохоронної діяльності громадських об'єднань і товариств до Другої світової війни. 4. Пам'яткознавча і пам'яткоохоронна діяльність у західноукраїнських землях у міжвоєнний період. 5. Доля української історико-культурної спадщини у період Другої світової війни.	2
5	Тема 10. Сучасна пам'яткоохоронна діяльність 1. Діяльність українських пам'яткоохоронних органів та громадських організацій у сфері збереження пам'яток історії та культури (1990-ті роки – початок XXI ст.): а) Українське товариство охорони пам'яток історії та культури; б) Центр пам'яткознавства НАН України. 3. Осередки пам'яткознавчих досліджень в Україні: а) музеї та заповідники – скарбниці історико-культурної спадщини; б) роль бібліотек і архівів у системі охорони та збереження пам'яток; в) внесок вищих навчальних закладів України у розвиток пам'яткознавства (1991–2016 рр.). 4. Проблеми пам'яткоохоронної роботи та збереження культурної спадщини в незалежній Україні. 5. Перспективи розвитку української пам'яткознавчої науки.	4
6	Тема 11. Національні законодавчі та нормативні акти з охорони української культурної спадщини 1. Правовий статус пам'яток в Україні. 2. Становлення і розвиток законодавства про охорону культурної спадщини України та проблеми його реалізації у сучасний період: а) Закон України “Про національний архівний фонд та архівні установи” (1993 р.); б) Закон України “Про музеї та музейну справу” (1995 р.); в) Закон України “Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей” (1999 р.); г) Закон України “Про охорону культурної спадщини” (2000 р.). 3. Система охорони різних видів пам'яток в Україні (археологічних, містобудування, монументального мистецтва, природи, архітектури і т.д.)	2
7	Тема 12. Міжнародні правові документи з охорони пам'яток 1. “Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту” (1954 р.). 2. “Міжнародна хартія з охорони та реставрації нерухомих пам'яток і визначних місць” (Венеціанська хартія) (1964 р.). 3. “Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини” (1972 р.). 4. “Конвенція про охорону підводної культурної спадщини” (2001 р.), 5. “Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини” (2003 р.).	2

8	Тема 13. Центральні органи управління культурною спадщиною в Україні 1. Державна система охорони культурної спадщини в Україні. 2. Діяльність Кабінету Міністрів України у сфері охорони пам'яток історії та культури. 3. Діяльність Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Державної прикордонної служби України у пам'яткоохоронній сфері.	2
9	Тема 14. Система регіонального управління культурною спадщиною в Україні 1. Роль місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у здійсненні державного контролю щодо забезпечення охорони пам'яток української культурної спадщини. 2. Особливості регіональної політики окремих областей у сфері охорони культурної спадщини. 3. Державні пам'яткоохоронні програми у незалежній Україні.	2
10	Тема 15. “Звід пам'яток історії та культури України” – державний проект із підготовки багатотомного енциклопедичного видання та основа складання державного реєстру пам'яток історії та культури України 1. Укази Президентів України та нормативні акти Кабінету Міністрів України з питань підготовки “Зводу пам'яток історії та культури України”. 2. Організаційні проблеми підготовки Зводу. 3. Наукові засади підготовки Зводу. 4. Робота місцевих редколегій по підготовці Зводу. 5. Опубліковані матеріали Зводу. 6. Перспективи видання “Зводу пам'яток історії та культури України”.	2
	Разом	26

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Історіографія та джерела до курсу “Пам'яткоохоронна діяльність в Україні у XX–XXI ст.”	6
2	Тема 2. Поняття, завдання і напрями пам'яткоохоронної діяльності	6
3	Тема 3. Пам'яткознавча і пам'яткоохоронна діяльність на українських землях у XIX ст.	6
4	Тема 4. Правові документи щодо розвитку історичного пам'яткознавства в Російській імперії XIX – початку XX ст.	6
5	Тема 5. Становлення та розвиток історичного пам'яткознавства Волині у XIX – поч. XX ст.	6
6	Тема 6. Зміни в історичному пам'яткознавстві Волині у другій половині XIX – початку XX ст.	6
7	Тема 7. Доля українських пам'яток на зламі епох	6
8	Тема 8. Пам'яткоохоронна діяльність в Україні у 1920–1950-х рр.	6
9	Тема 9. Пам'яткознавство в Україні у 1950–1980-х рр.	6
10	Тема 10. Сучасна пам'яткоохоронна діяльність	6
11	Тема 11. Національні законодавчі та нормативні акти з охорони української культурної спадщини	6
12	Тема 12. Міжнародні правові документи з охорони пам'яток	6

13	Тема 13. Центральні органи управління культурною спадщиною в Україні	6
14	Тема 14. Система регіонального управління культурною спадщиною в Україні	6
15	Тема 15. “Звід пам’яток історії та культури України” – державний проект із підготовки багатотомного енциклопедичного видання та основа складання державного реєстру пам’яток історії та культури України	6
	Разом	90

7. Індивідуальне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується у формі реферату або презентації за обраною студентом темою та складеним відповідно до кожної теми планом (список орієнтованої тематики подається нижче). В кінці виконаного завдання потрібно вказати опрацьовану літературу, перелік якої обов’язково повинен включати наукові публікації за останні три роки. Повнота висвітлення обраної теми визначатиме оцінку (максимально 15 балів).

Тематика індивідуально-дослідних завдань:

1. „Дослідження пам’яток України ...”; 2. „Дослідження пам’яток Волині ...”

Персоналії: І. Каманіном, М. Біляшівським, В. Кудрявцевим, О. Глаголевим, З. Фогелем, Я. Потоцьким, С. Рачинським, Ю. Крашевським, Ю. Немцевичем, К. Стрончинським, М. Максимовичем, Ю. Крашевським, О. Братчиковим, Л. Рафальським, Я. Петровим, М. Уводовським, К. Жуковичем, А. Добротворським, А. Пурієвичем, А. Сендульським, І. Жолтовським, М. Теодоровичем, О. Двірницьким, Д. Левицьким, О. Фотинським, М. Коробко, Т. Стецьким, С. Кардашевичем, Г. Пейером, О. Левицьким, В. Леонтовичем, П. Батюшковим, В. Антоновичем, Д. Левицьким тощо.

8. Методи навчання

Методи усного, письмового контролю та самоконтролю.

Словесні (розповідь-пояснення, бесіда, проблемна лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні (реферати тощо).

Методи інтерактивного навчання – колективні дискусії, навчально-ділові ігри.

Пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові методи.

Позааудиторна діяльність.

9. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Перевірка конспектування студентами лекційних занять.

Оцінювання усних відповідей студентів, підготовки рефератів за темою занять, презентації самостійних завдань.

Написання студентами поточних письмових тестових завдань за змістовними модулями.

Виконання та захист студентами індивідуального завдання за темою курсу.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- a. усне поточне оцінювання (максимум 30 балів);
- b. підготовка та оформлення ІНДЗ (максимум 10 балів);
- c. модульна контрольна робота (максимум 30 балів).

Поточний контроль (мах = 40 балів)		Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2
15 балів – підготовка і робота на семінарських заняттях (за результатами відповідей обраховується середньоарифметичний бал (додаються всі отримані оцінки, отримане число ділиться на кількість відповідей). 5 балів за систематичну підготовку до семінарських занять та активну участь у їх роботі (доповнення, виступи з повідомленнями, рефератами, рецензування відповідей і т. д.).	15 балів – підготовка і робота на семінарських заняттях (за результатами відповідей обраховується середньоарифметичний бал (додаються всі отримані оцінки, отримане число ділиться на кількість відповідей). 5 балів за систематичну підготовку до семінарських занять та активну участь у їх роботі (доповнення, виступи з повідомленнями, рефератами, рецензування відповідей і т. д.).	10	30	30
				100

Оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях за 12 бальною шкалою:

1–3 бали – незадовільна відповідь з конспектом або ксерокопіями;

4–6 балів – неповна відповідь на поставлене питання з конспектом без самостійного володіння матеріалом;

7–8 балів – повна відповідь, студент лише частково користується конспектом;

9–10 балів – самостійна, повна відповідь без використання конспекту, виявлене вміння аналізувати, порівнювати матеріал, робити висновки та узагальнення.

Формою проведення МКР є письмова контрольна робота.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Шкала оцінювання (національна та ECTS)			
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 – 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 – 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

11. Список джерел та літератури

1. Актуальні питання виявлення і дослідження пам'яток історії та культури. – Ч.1. – К. : Інститут історії України НАН України, 1999. – 255 с.
2. Акуленко В. І. Охорона пам'яток культури в Україні (1917-1990) / В. І. Акуленко . – К. : Вища школа, 1991. – 274 с.
3. Бевз М. В. Методологічні аспекти збереження, реставрації та регенерації заповідних містобудівних ансамблів і комплексів / М. В. Бевз // Проблеми збереження і використання культурної спадщини в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Святогірськ Донецької області 25–27 травня 2005 року. – Слов'янськ, 2005. – С.14–20.
4. Богуславский М. М. Международная охрана культурных ценностей / М. М. Богуславский . – М. : Просвещение, 1979. – 314 с.
5. Бондаренко Г. В. Історичне краєзнавство Волині / Г. В. Бондаренко. – Луцьк : РВВ “Вежа”, 2003. – Книга 1. – 247 с.
6. Бондаренко Г. В. Історичне краєзнавство Волині / Г. В. Бондаренко. – Луцьк : РВВ “Вежа”, 2003. – Книга 2. – 215 с.
7. Гаврилюк О. Н. Анатолій Дублянський – дослідник і популяризатор історії та пам'яток Волині / О. Н. Гаврилюк // Питання історії України. – 2009. – Т. 12. – С. 52–56.
8. Гаврилюк О. Н. Збереження пам'яток воєнної історії на західноукраїнських землях у міжвоєнний період: політичний аспект, зміст, результати / О. Н. Гаврилюк // Чорноморський літопис. – 2010. – Вип. 2. – С. 58–63.
9. Гаврилюк О. Н. Пам'ятки українського сакрального мистецтва західноукраїнських земель в умовах міжвоєнної Польщі: збереження та охорона / О. Н. Гаврилюк // Питання історії України. – 2012. – Т. 15. – С. 145–150.

10. Гаврилюк О. Н. Політика другої Речі Посполитої щодо української сакральної спадщини: правові засади, зміст, наслідки / О. Н. Гаврилюк // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – Вип. 31. – С. 114–119.
11. Гаврилюк О. Н., Гаврилюк С. В. Історичний нарис пам'яткоохоронної справи / О. Н. Гаврилюк, С. В. Гаврилюк // Основи пам'яткознавства / Під заг. ред. Гріффена Л. О., Титової О. М. – К. : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОPIK, 2012. – 380 с. (С. 248–284).
12. Гаврилюк С. В. Історико-статистичний опис церков і приходів Волинської єпархії : історія створення / С. В. Гаврилюк // Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету [ВДУ ім. Лесі Українки]. – 2000. – Випуск 5. – Луцьк : Вид-во Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2000. – С. 85–88.
13. Гаврилюк С. В. Археологічні з'їзди і Волинь / С. В. Гаврилюк // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Збірник наукових статей. – Чернівці : Золоті литаври, 1999. – Том 3. – С. 212–216.
14. Гаврилюк С. В. Архітектурна старовина українсько-польського прикордоння на сторінках праць польських авторів першої половини XIX ст. / С. В. Гаврилюк // Південний архів : Збірник наукових праць. Історичні науки. – Вип. 16. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2004. – С. 98–105.
15. Гаврилюк С. В. Внесок Московського археологічного товариства у правові та теоретико-методологічні засади пам'яткознавчої діяльності / С. В. Гаврилюк // Чорноморський літопис : Науковий журнал. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – Вип. 2. – С. 101–105.
16. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини й Підляшшя в науковій літературі XIX – початку XX ст. / С. Гаврилюк // Науковий вісник ВНУ ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2010. – Вип. 1. – С. 200–205.
17. Гаврилюк С. В. Українсько-польські наукові стосунки крізь призму співпраці Волинського національного університету і вузів Люблінщини / С. В. Гаврилюк // Історичний архів. Наукові студії : Збірник наукових праць. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – Вип. 1. С. 106–110.
18. Гаврилюк С. В. Вивчення й збереження волинських старожитностей Київським товариством охорони пам'яток старовини і мистецтва / С. В. Гаврилюк // Питання історії України : Збірник наукових статей. – Чернівці : Золоті литаври, 1998. – Т. 2. – С. 279–290.
19. Гаврилюк С. В. Відновлення Успенського собору м. Володимира-Волинського – унікальної пам'ятки Київської Русі: концепція, здійснення, результати / С. В. Гаврилюк // Чорноморський літопис : Науковий журнал. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – Вип. 1. – С. 75–80.
20. Гаврилюк С. В. Відновлення церкви Св. Василя в Овручі на початку XX ст. / С. В. Гаврилюк // Історія міст і сіл Великої Волині: Науковий збірник “Велика Волинь” : Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. – Т. 25. – Ч. 2 / Голов. ред. М.Ю.Костриця. – Житомир : ПП М.Г.Косенко, 2002. – С. 87–93.
21. Гаврилюк С. В. Внесок Адама Киселя та його родини у заснування й утримання релігійних осередків на Волині (за матеріалами досліджень XIX століття) / С. В. Гаврилюк // VIII Всеукраїнська наукова конференція “Історичне краєзнавство і культура” (Наукові доповіді та повідомлення). – Ч.1. – Київ–Харків : Рідний край, 1997. – С. 131–134.
22. Гаврилюк С. В. Внесок парафіяльних священиків XIX ст. у вивчення історії Волині / С. В. Гаврилюк // Питання історії нового та новітнього часу: Збірник наукових статей. Випуск 7. – Чернівці : Рута, 2000. – С. 47–52.
23. Гаврилюк С. В. Волинезнавчі студії часопису “Чтения в Историческом обществе Нестора-летописца” / С. В. Гаврилюк // Українська періодика : Історія і сучасність / Доп. та повід. VI Всеукр. наук.-теорет. конф. 11–13 трав. 2000 р.; За ред. М.М.Романюка. – Львів : Б.в., 2000. – С. 251–253.

24. Гаврилюк С. В. Волинське церковно-археологічне товариство в історичних дослідженнях краю кінця XIX – початку XX ст. / С. В. Гаврилюк // Історія релігій в Україні : Праці X-ї міжнародної наукової конференції (Львів, 16–19 травня 2000 року). Книга I. – Львів : Логос, 2000. – С. 95–101.

25. Гаврилюк С. В. Волинські пам'ятки в діяльності професора Адріяна Прахова / С. В. Гаврилюк // На службі Кліо: Збірник наукових праць на пошану Любомира Романа Винара, з нагоди 50-ліття його наукової діяльності. – Київ – Нью-Йорк – Торонто – Париж – Львів : Вид-во Отців Василіан “Місіонер”, 2000. – С. 418–428.

26. Гаврилюк С. В. Волинські пам'ятки в дослідженнях професора Адріана Прахова / С. В. Гаврилюк // Літопис Волині. – 2009. – Ч. 6. – С. 10–16.

27. Гаврилюк С. В. Волинь у дослідженнях Історичного товариства Нестора-літописця / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2000. – № 1. – Луцьк : Вид-во Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – С. 45–50.

28. Гаврилюк С. В. Волинь у дослідженнях Історичного товариства Нестора-літописця / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2000. – № 1. – Луцьк : Вид-во Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2000. – С. 45–50.

29. Гаврилюк С. В. Волинь у дослідженнях Київської археографічної комісії (40–50-ті роки XIX ст.) / С. В. Гаврилюк. – “Роде наш красний...” Волинь у долях краян та людських документах. – Т.3. – Луцьк: Ред.-видавн. відділення “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1999. – С. 251–264.

30. Гаврилюк С. В. Втрачені для Волині реліквії / С. В. Гаврилюк // Пам'ятки сакрального мистецтва Волині на межі тисячоліть. Науковий збірник. Випуск 7. Матеріали VII міжнародної наукової конференції з волинського іконопису, м. Луцьк, 27–28 листопада 2000 року. – Луцьк: Надстир'я, 2000. – С. 11–13.

31. Гаврилюк С. В. Городоцький музей у краєзнавчих дослідженнях Волині / С. В. Гаврилюк // Питання історії України: Збірник наукових статей. – Чернівці : Золоті литаври, 2000. – Т. 4. – С. 452–458.

32. Гаврилюк С. В. Джерела до вивчення історії перших музеїв Волинської губернії / С. В. Гаврилюк // Волинський музей. Історія і сучасність. Науковий збірник. Випуск II. – Луцьк : Надстир'я, 1999. – С. 39–41.

33. Гаврилюк С. В. Діяльність громадськості щодо збереження культурної спадщини міста Луцька (XIX – початок XX ст.) / С. В. Гаврилюк // Проблеми гуманітарних наук : Наукові записки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич : Вимір, 2004. – С. 37–47.

34. Гаврилюк С. В. Діяльність православних церковних братств щодо вивчення та збереження волинських старожитностей / С. В. Гаврилюк // Літопис Волині. – 2001. – Ч. 1. – С. 55–61.

35. Гаврилюк С. В. Документи Державного архіву Волинської області про заходи щодо відбудови Успенського собору у Володимирі-Волинському / С. В. Гаврилюк // Архіви – скарбниця людської пам'яті: Науковий збірник “Велика Волинь”: Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. – Т. 26. / Голов. ред. М. Ю. Костриця. – Житомир : “Волинь”, 2002. – С. 58–61.

36. Гаврилюк С. В. Документи XIX – початку XX століть про ікону Холмської Божої Матері / С. В. Гаврилюк // Волинська ікона : дослідження та реставрація : Наук. зб. Вип. 10. Матеріали X міжнар. наук. конф., м. Луцьк, 17–19 вересня 2003 р. – Луцьк : Надстир'я, 2003. – С. 100–102.

37. Гаврилюк С. В. Дослідження з історії Холмщини і Підляшшя (за листами М. Петрова до П. Батюшкова) / С. В. Гаврилюк // Архіви України. – 2001. – № 1–2. – С. 32–42.

38. Гаврилюк С. Дослідник історії і старожитностей Волині Микола Дмитрович Іванишев / С. Гаврилюк // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 73–74. Історія. – Чернівці : Рута, 2000. – С.128–134.

39. Гаврилюк С. В. . Дослідник церковної старовини Волині Д.Левицький / С. В. Гаврилюк // Історія релігій в Україні : Матеріали VIII міжнародного круглого столу (Львів, 11–13 травня 1998 року). – Львів : Логос, 1998. – С. 55–56.

40. Гаврилюк С. В. Еволюція українсько-польських стереотипів упродовж XIX – початку XX ст. (на прикладі Волині, Холмщини і Підляшшя) / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2001. – № 11.– Луцьк : Вежа, 2002.–С. 8–14.

41. Гаврилюк С. В. З історії зародження краєзнавчо-екскурсійного руху на Волині / С. В. Гаврилюк // Краєзнавство і туризм : освіта, виховання, стиль життя: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (1–3 жовтня 1998 р., м. Херсон). – К. : Реформа, 1998. – С. 234–236.

42. Гаврилюк С. В. Зародження і перші кроки археологічних досліджень Волинської губернії / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник ВДУ: Журнал Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 1998. – № 1. – Луцьк : Вид-во Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 1998. – С. 119–122.

43. Гаврилюк С. В. Заходи Московського Археологічного товариства з вивчення та збереження волинських пам'яток / С. В. Гаврилюк // Матеріали IV Буковинської Міжнародної історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 125-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, 5 жовтня 2000 р., Чернівці. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – С. 392–397.

44. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині XIX – початку XX ст. (за документами Рукописного архіву Інституту історії матеріальної культури Російської Академії наук) / С. В. Гаврилюк // Архіви України. – 2002. – № 4–6. – С. 207–217.

45. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини і Підляшшя XIX – початку XX ст.: історіографія проблеми / С. В. Гаврилюк // Історичний журнал. – 2004. – № 4. – С. 61–72.

46. Гаврилюк С. В. Історичні пам'ятки Волині, Холмщини та Підляшшя у дослідженнях професора М. І. Петрова / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Чернівецького університету : Збірник наукових праць. Вип. 96–97. Історія. – Чернівці : Рута, 2000.– С. 172–182.

47. Гаврилюк С. В. Історичні розвідки учасників музейного будівництва на Волині другої половини XIX – початку XX ст. / С. В. Гаврилюк // Житомирщина на зламі тисячоліть: Науковий збірник “Велика Волинь”: Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. – Т. 21 / Відп. редактор М. Ю. Костиця. – Житомир : М.А.К., 2000. – С. 30–32.

48. Гаврилюк С. В. Історія Великої Волині на сторінках часопису “Киевская старина” / С. В. Гаврилюк // Український історик. – 2001.– Ч. 1–4 (148–151).– С. 167–178.

49. Гаврилюк С. В. Краєзнавча й екскурсійна діяльність церковних братств Волині наприкінці XIX ст. / С. В. Гаврилюк // З історії вітчизняного туризму : Збірник наукових статей – К. : Б.в., 1997. – С. 39–44.

50. Гаврилюк С. В. Листування – одна з форм роботи Київського товариства охорони пам'яток старовини і мистецтва по виявленню відомостей про старожитності Волині (на основі документів Центрального державного історичного архіву у м. Києві) / С. В. Гаврилюк // Україна, українці, українознавство у XX ст. в джерелах і документах: Збірник наукових праць. У 2-х частинах. – К. : НВЦ “Наша культура і наука”, 1999. – Ч.1. – С. 124–128.

51. Гаврилюк С. В. М. Біляшівський про вивчення та збереження історичних пам'яток (на прикладі Волині, Холмщини і Підляшшя) / С. В. Гаврилюк // Історико-політичні проблеми сучасного світу : Збірник наукових статей. – Чернівці : Рута, 2001.– Т. 8.– С. 18–29.

52. Гаврилюк С. В. Орест Левицький як пам'яткознавець Волині / С. В. Гаврилюк // Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету [ВДУ ім. Лесі Українки]. – 2001. – Вип. 6. – Луцьк : Вежа, 2001. – С. 110–114.

53. Гаврилюк С. В. Пам'яткознавча проблематика на сторінках православного часопису “Холмская церковная жизнь” / С. В. Гаврилюк // Історія релігій в Україні : Праці XI-ї міжнародної наукової конференції (Львів, 16–19 травня 2001 року). Книга I. – Львів : Логос, 2001. – С. 170–175.

54. Гаврилюк С. В. Пам'яткознавчий збірник „Древности Украины” : історія підготовки, авторство, суспільний відгомін / С. В. Гаврилюк // III Міжнародний науковий конгрес українських істориків „Українська історична наука на шляху творчого поступу”. Луцьк, 17–19 травня 2006 р. : Доповіді та повідомлення : В 3-х т./ Укр. іст. т-во Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки / Гол. ред. : Л. Винар, І. Коцан; відп. ред. : С. Гаврилюк, О. Гаврилюк, В. Пришляк, Л. Шваб. – Луцьк : РВВ „Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Т. 3. – 540 с. – С. 390–395.

55. Гаврилюк С. В. Пам'яткознавчі видання П. Батюшкова про Волинь як елемент русифікаторської політики самодержавства / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2001. – № 5. – Луцьк : Вежа, 2001. – С. 102–106.

56. Гаврилюк С. В. Перші дослідники археографічних та історичних пам'яток міста Володимира-Волинського / С. В. Гаврилюк // Минуле і сучасне Волині: Олександр Цинкаловський і край. Матеріали IX наукової історико-краєзнавчої міжнародної конференції. 20–23 січня 1998 р. / Відп. редактор Г. В. Бондаренко. – Луцьк : Надстир'я, 1998. – С. 97–99.

57. Гаврилюк С. В. Питання охорони історичних пам'яток у діяльності державних установ і громадських організацій в Російській імперії (друга половина XIX – початок XX ст.) / С. В. Гаврилюк // Студії з архівної справи та документознавства / Держкомархів України; УНДІАСД ; Європейський ун-т; редкол.: І. Б. Матяш (гол. ред.), Н. М. Христова (заст. гол. ред.), та ін. – К., 2002. – Т. 8. – С. 147–153.

58. Гаврилюк С. В. Питання пам'яткознавства Правобережної України, Холмщини і Підляшшя XIX – початку XX століть у вузівських підручниках з історії / С. В. Гаврилюк // Polska i Ukraina w podręcznikach szkolnych i akademickich: Materiały z konferencji naukowej, odbytej 18–19 września 2000 r. w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie / Pod red. W. Bonusiaka. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2001. – S. 54–60.

59. Гаврилюк С. В. Поняття історичної пам'ятки в російському пам'яткознавстві XIX – початку XX століть / С. В. Гаврилюк // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”: Історичні науки. – Острог : Національний університет “Острозька академія”, 2002. – Вип. 2. – С. 229–240.

60. Гаврилюк С. В. Проблеми становлення історико-краєзнавчих досліджень Волині, Холмщини та Підляшшя у вітчизняній історичній науці кінця XX століття / С. В. Гаврилюк // Міжнародний Науковий Конгрес “Українська історична наука на порозі XXI століття”. Чернівці, 16–18 травня 2000 р. Доповіді та повідомлення / Українське історичне товариство, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Відповідальні редактори: Л. Винар, Ю. Макар. – Чернівці : Рута, 2001. – Т. 1. – С. 362–368.

61. Гаврилюк С. В. Реконструкція пам'яток церковної архітектури Волині у другій половині XIX – на початку XX століть / С. В. Гаврилюк // Етнічна історія народів Європи : Збірник наукових праць. – Вип. 13. – К. : УНІСЕРВ, 2002. – С. 9–12.

62. Гаврилюк С. В. Релігійно-культурна діяльність родини Четвертинських (за матеріалами досліджень волинських пам'яткознавців XIX – початку XX ст.) / С. В. Гаврилюк // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: Збірник наукових праць / Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, кафедра етнології, античної та середньовічної історії. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – Том 1. – С. 160–167.

63. Гаврилюк С. В. Роль владики Модеста у налагодженні історико-краєзнавчої і пам'яткоохоронної роботи на Холмщині, Підляшші та Волині (друга половина XIX – початок

XX ст.) / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2000. – № 3. – Луцьк : Вид-во Волинського державного університету ім. Лесі Українки, 2000. – С. 12–16.

64. Гаврилюк С. В. Російське законодавство першої половини XIX століття про охорону пам'яток церковної старовини / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. Історичні науки. – 2001. – № 10. – Луцьк : Вежа, 2001. – С. 169–175.

65. Гаврилюк С. В. Формування документально-археографічної бази історичного волинезнавства / С. В. Гаврилюк // Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету [ВДУ ім. Лесі Українки]. – 1999. – Вип. 4. – Луцьк : Вид-во Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1999. – С. 160–165.

66. Гаврилюк С. В. Церковні пам'яткознавчі осередки Холмщини та Підляшшя другої половини XIX – початку XX століть / С. В. Гаврилюк // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 123–124. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – Чернівці: Рута, 2002. – С. 37–46.

67. Гаврилюк С. Церковно-археологічний музей при Холмському Свято-Богородицькому братстві / С. Гаврилюк // Історія релігій в Україні: Праці XII-ї міжнародної наукової конференції (Львів, 20–24 травня 2002 року). Книга I. – Львів: Логос, 2002. – С. 93–98.

68. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини і Підляшшя (XIX – початок XX ст.) : монографія / С. В. Гаврилюк. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2002. – 532 с.

69. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини і Підляшшя (XIX – початок XX ст.) : монографія. – 2-е вид., доп. / С. В. Гаврилюк. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 536 с.

70. Горбик В. О. «Звід пам'яток історії та культури України» у дослідженні і охороні культурної спадщини: досвід, проблеми, перспективи / В. О. Горбик, Г. Г. Денисенко. – Інститут історії України НАН України, 2012. – 192 с.

71. Горбик В. О. Проблеми дослідження і збереження пам'яток історії та культури в Україні / В. О. Горбик, Г. Г. Денисенко // Укр. іст. журн. – 2004. – № 2. – С. 133–144.

72. Денисенко Г. Підготовка «Зводу пам'яток історії та культури України» : наукові напрацювання та перспективи України / Г. Г. Денисенко // Краєзнавство. – 2012. – № 3. – С. 118–125.

73. Денисенко Г. Г. Проблема дослідження пам'яток воєнної історії XX ст. / Г. Г. Денисенко // Праці центру пам'яткознавства. – К., 2001. – Вип. 3. – С. 109–125.

74. Загальнодержавна програма збереження та використання об'єктів культурної спадщини на 2004–2010 роки. Закон України // Голос України. – 2004. – 4 червня. – С. 22–23.

75. Закон України «Про охорону культурної спадщини» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.

76. Заремба С. Нариси з історії українського пам'яткознавства / С. Заремба. – К. : ТОВ Видавництво „Аратта”, 2002. – 204 с.

77. Заремба С. З. Українське пам'яткознавство : історія, теорія, сучасність / С. З. Заремба. – К., 1995. – 289 с.

78. Зарубіжний досвід збереження нерухомої історико-культурної спадщини // Історико-культурна спадщина України : проблеми дослідження та збереження. – К., 1998. – С. 91–103.

79. Збірник нормативно-правових актів з питань охорони культурної спадщини. – Луцьк, 2005. – 95 с.

80. Збірник нормативно-правових актів сфери охорони культурної спадщини. – Чернівці, 2011. – 796 с.

81. Игнаткин И. А. Охрана памятников истории и культуры / И. А. Игнаткин. – К. : Вища школа, 1990. – 223 с.

82. Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження : монографія / редкол. В. О. Горбик, О. П. Дорошко, С. І. Кот та ін. – К., 1998. – С. 51–62.

83. Курило Т. Проблеми реалізації законодавства України про охорону культурної спадщини та деякі шляхи їх подолання / Т. Курило // Право України. – 2003. – № 3. – С. 125–126.
84. Курило Т. Становлення та розвиток законодавства про охорону культурної спадщини України в сучасний період / Т. Курило // Право України. – 2001. – № 3. – С. 108–110. (є в папці)
85. Основи пам'яткознавства / Під заг. ред. Гріффена Л. О., Титової О. М. – К. : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2012. – 380 с.
86. Охорона культурної спадщини : заходи щодо збереження пам'яток // Музеї України. – 2007. – № 2/3. – С. 40–41.
87. Пам'яткознавчі студії в Україні: теорія і практика / С. І. Кот, В. О. Горбик, Г.Г. Денисенко [та ін.]. – К., 2007. – 336 с.
88. Петровський О.М. Проблеми збереження культових споруд пам'яток архітектури та шляхи її вирішення / О.М. Петровський, В. Р. Мороз // Проблеми збереження і використання культурної спадщини в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Святогірськ Донецької області 25–27 травня 2005 року. – Слов'янськ, 2005. – С. 99–100.
89. Поливач К. А. Історико-культурна спадщина як фактор розвитку регіонів та населених місць України / К. А. Поливач // Український географічний журнал. – 2005. – № 1. – С. 35–62.
90. Прибега Л. В. До питання морфологічного аналізу пам'ятки архітектури / Прибега Л. В. // Праці центру пам'яткознавства. – К., 2001. – Вип.3. – С. 34–48.
91. Прибега Л. Міжнародна рада з питань пам'яток і визначних місць (ICOMOS): 1965–2005 рр. / Л. Прибега // Пам'ятки України. – 2005. – №2. – С. 148–150.
92. Прибега Л. В. До питання термінологічних визначень у пам'яткоохоронній методиці / Л. В. Прибега // Праці Центру пам'яткознавства. – 2003. – Вип. 5. – С. 18–32.
93. Руденко С.Б. Про поняття “пам'яткознавство” / С. Б. Руденко // Культурологія. Філологія. Музикознавство. – 2013. – № 1. – С. 46–53.
94. Руденко С.Б. Про фундаментальні засади пам'яткознавства / С. Б. Руденко // Праці Центру пам'яткознавства. – 2008. – Вип. 14. – С. 18 – 40.
95. Руденко С.Б. Терміносистема пам'яткознавства : уточнення дефініцій / С.Б. Руденко // Праці Центру пам'яткознавства. – 2006. – Вип. 9. – С. 213–225.
96. Сучасні інформаційні технології в охороні та дослідженні пам'ятника історії та культури // Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження. – К., 1998. – С. 91–103.
97. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870–1910-і рр. / Л. Д. Федорова. – К. : Інститут історії України НАН України, 2013. – 373 с.
98. Хведченя С.Б. Особенности использования разновременных карт в изучении памятников истории и культуры / С.Б. Хведченя // Физико-географические процессы и охрана окружающей среды: Сб. науч. тр. – К., 1991. – С. 106–109.
99. Худолей О. С. Становище пам'яткоохоронної справи незалежної України: історіографія проблеми / О. С. Худолей // Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки. – 2014. – Число 20, Вип. 4(2). – С. 29–35.
100. Худолей О. С. Українське пам'яткознавство : сучасні проблеми та тенденції / О. С. Худолей // Гуманітарний вісник. Сер. : Історичні науки. – 2011. – Число 17, Вип. 3. – С. 46–49.